

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Johdanto

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1005/2005) tuli voimaan vuonna 2006. Lain mukaan sovittelun yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja palveluiden järjestämisvelvollisuus Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Rikos- ja riita-asioiden sovitteluun on ohjautunut entistä enemmän tapauksia ja sen kriminaalipoliittinen merkitys on kasvanut. Useissa tapauksissa onnistunut sovittelu on mahdollistanut esitutkinnan rajoittamisen tai syyttämättä jättämisen, mikä on säästänyt rikosprosessin resursseja.

Sovittelu on esillä myös pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa. Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on sovittelun käytön vahvistaminen oikeudenkäyntien määrän vähentämiseksi. Sovittelua ei käytetä tilanteessa, jossa se saattaa uhata uhrin oikeusturvaa. Hallitusohjelma sisältää myös rikosten ehkäisyyn ja oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämiseen liittyviä tavoitteita. Onnistuneella sovittelulla voidaan edesauttaa näiden tavoitteiden saavuttamista. Sovittelun prosessiekonomiset hyödyt kohdistuvat oikeusministeriön hallinnonalalle. Lisäksi osapuolet saavat mahdollisuuden osallistua asiansa ratkaisuun vapaaehtoisten sovittelijoiden välityksellä. Oikeusjärjestelmään kohdistuva paine vähenee rikosten ja muiden konfliktien uusimisen vähenemisen myötä.

Tausta

Hallitusohjelman tavoitteisiin vastaamiseksi oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat 25.2.2020 hankkeen ja ohjausryhmän (VN 2750/2020), jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia siirtää rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle. Hanketta koordinoi oikeusministeriön kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto, ja se toteutettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja rikosasioiden sovittelutoiminnan järjestämisestä vastuussa olevan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa. Ohjausryhmän määräaika päättyi 26.2.2021.

Tavoitteet

Sovittelun mahdollista siirtoa koskevan hankkeen ohjausryhmä esittää raportissaan, että sovittelupalvelut siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön

hallinnonalalle. Palvelun yleiset ohjaus- ja valvontatehtävät siirtyisivät oikeusministeriön tehtäväksi. Sovittelupalvelut tuotettaisiin valtion omana toimintana siten, että sovittelun ammattihenkilöstö olisi valtion virkamiehiä. Sovittelupalvelut liitettäisiin oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteyteen ja tuotettaisiin mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa. Siirrossa edellytetään, että sovittelun erityispiirteet säilytetään ja koulutetut vapaaehtoissovittelijat toteuttavat varsinaisen sovittelutyön rikosoikeusjärjestelmän ulkopuolella. Sovittelu käynnistyisi uudessa rakenteessa vuoden 2024 alussa.

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne ohjausryhmän raportissa esitetyistä ehdotuksista.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-849-3>

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi. HUOM! Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan oikeusministeriölle viimeistään perjantaina 9.4.2021.

Valmistelijat

Erityisasiantuntija Saija Sambou puh. 02951 50352, sähköpostiosoite [saija.sambou\(at\)om.fi](mailto:saija.sambou(at)om.fi).
Kehittämisenneuvos Aarne Kinnunen puh. 02951 50580, sähköpostiosoite [aarne.kinnunen\(at\)om.fi](mailto:aarne.kinnunen(at)om.fi).

Linkit

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-849-3> - Rikosasioden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Jakelu:

Ajatuspaja RTI - konfliktinratkaisu ja sovittelu
Akavan erityisalat ry
Akordi OY
Ammattiliitto Pro ry.
Amnesty International Suomen osasto ry
Aseman Lapset ry
Eduskunnan oikeusasiamies

Ensi- ja turvakotien liitto ry
Espoon käräjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan sovittelutoimisto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä
Helsingin kaupunki
Helsingin käräjäoikeus
Helsingin sovittelutoiminta
Ihmisoikeusliitto
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Itä-Suomen yliopisto
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
Jyväskylän kaupunki
Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Kanta-Hämeen sovittelutoimisto
Kemin kaupunki
Keski-Suomen sovittelutoimisto
Kirkkohallitus/Toiminnallinen osasto
Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS
KRIMO/Helsingin yliopisto
Kuntaliitto
Kuopion kaupunki
Kymi-Saimaan sovittelutoimisto
Kymi-Saimaan sovittelutoimisto
Lapin aluehallintovirasto
Lapin sovittelutoimisto
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Länsi-Uudenmaan sovittelutoimisto
Maria Akatemia
Miesjärjestöjen keskusliitto MJKL
Miessakit ry
MML:n Järvi-Suomen piiri
Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry
Naisten Linja
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Pirkanmaan sovittelutoimisto
Pohjanmaan sovittelutoimisto
Pohjois-Karjalan sovittelutoimisto
Pohjois-Savon sovittelutoimisto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen sovittelutoimisto
Poliisihallitus
Porin kaupunki
Päijät-Hämeen sovittelutoimisto
Rikksentorjuntaneuvosto

Rikosasioiden sovittelun neuvottelukunta
Rikosuhripäivystys
RISE Keskushallintoyksikkö
Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto
Satakunnan sovittelutoimisto
Seinäjoen kaupunki
Setlementtiliitto
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Sovinto ry
Suomen mielenterveysseura
Suomen Sovittelufoorumi
Suomen Sovittelun Tuki ry
Suomen syyttäjähdistys
Suomen syyttäjähdistys
Tampereen kaupunki
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Tuomioistuinvirasto
Turun kaupunki
Vaasan kaupunki
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Valtiovarainministeriö
Vantaan kaupunki
Vantaan sovittelutoimisto
Varsinais-Suomen sovittelutoimisto
Ålands Fredsinstitut
Ålands medlingsbyrå

Lausunnonantajan lausunto

Pidättekö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

- Kyllä
- Ei
- En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Pidättekö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

- Kyllä
- Ei
- En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Pidättekö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

- Kyllä
- Ei
- En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Pidättekö perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

- Kyllä
- Ei
- En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

- Kyllä
- Ei
- En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

Pidätkö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

- Kyllä
- Ei
- En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Kinnunen Arne
OM

Sambou Saija
OM